

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

воєнного стану, закріплення законодавчих вимог щодо змісту наказу про застосування призупинення дії трудового договору, які забезпечують юридичну визначеність становища працівника, а також можливість оскарження відповідного наказу у адміністративному і судовому порядку.

Список використаних джерел:

1. Правознавство : Навчальний посібник / В. І. Бобир, С. Е. Демський, А. М. Колодій (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 480 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Харків : Консум, 2005. 656 с.
3. Бориченко К. В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2020. 452 с.
4. Про надання роз'яснення : Лист Мінекономіки від 09.05.2022 № 4712-06/22838-09. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13144>

Ключові слова: інститут трудового права, призупинення дії трудового договору, воєнний стан, гарантії прав працівників.

Key words: institution of labor law, suspension of the employment contract, martial law, guarantees of workers' rights.

КРАСНОВ ЄГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Верховний Суд,
суддя, кандидат юридичних наук, доцент*

СИСТЕМА ОРГАНІВ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання про чітке визначення системи органів на національному рівні, уповноважених на здійснення захисту прав у сфері соціального забезпечення, має важливе теоретичне та практичне значення. Особливої актуальності це питання набуває в умовах воєнного стану, оскільки кількість громадян України, які потребують соціального захисту, останнім часом значно збільшилася.

За відсутності єдиного кодифікованого законодавчого акту у сфері соціального забезпечення, в якому мали б бути закріплені норми про систему зазначених органів, форми та способи захисту прав у цій сфері, пересічному громадянину важко зорієнтуватися у великому законодавчому масиві та проаналізувати ефективність можливих правових засобів захисту своїх прав та законних інтересів.

У спеціальних законах про призначення певних видів соціального забезпечення не завжди закріплюються норми про органи, до яких слід звертатися зі скаргою на рішення про призначення цих видів соціального забезпечення або відмову в їх наданні. Такі норми, наприклад, відсутні в Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV (в редакції

Закону № 2620-IX від 21.09.2022) [1]. Зазначеним Законом замість норми про можливість індивідуального звернення застрахованою особою зі скаргою на рішення уповноваженого органу управління передбачені «контроль і нагляд у сфері соціального страхування» (розділ IV Закону), що «здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Відповідно до частини четвертої ст. 46 Закону № 2620-IX «метою нагляду є контроль за додержанням страхувальниками та уповноваженим органом управління законодавства про соціальне страхування». Нормами розділу IV цього Закону передбачено порядок виявлення і усунення порушень законодавства про соціальне законодавство, що, з точки зору законодавця, не потребує звернення застрахованою особою зі скаргою на рішення уповноваженого органу управління. В такому аспекті центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, також слід включати до системи органів, уповноважених на здійснення захисту прав у сфері соціального забезпечення.

В інших спеціальних законодавчих актах у більшості випадків закріплюється право на захист з посиланням серед іншого на можливість судового захисту. Наприклад, відповідно до п. 10 частини першої ст. 12 «Отримувачі соціальних послуг» Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року № 2671-VIII [2] отримувач соціальних послуг має право на «захист своїх прав і законних інтересів, у тому числі в судовому порядку». Але ця норма є занадто загальною та не передбачає конкретних форм і способів захисту отримувачем соціальних послуг своїх прав та законних інтересів, крім посилання на судовий захист.

Більшою конкретністю вирізняються норми Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 01 червня 2000 року № 1768-III [3]. Статтею 10 цього Закону передбачено подання скарги до вищестоящего органу виконавчої влади або до суду рішення органу соціального захисту населення про призначення державної соціальної допомоги чи про відмову в її наданні. Аналогічна норма закріплена в частині третій п. 21 Порядку призначення та виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 250 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 632). Спеціального порядку оскарження рішення про призначення або відмови в наданні державної соціальної допомоги до органу виконавчої влади вищого рівня зазначеними актами не передбачено.

У таких випадках конституційною основою для подання скарги є положення ст. 40 Конституції України [5], відповідно до якої «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів

місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк».

Законодавчою основою подання заяв чи скарг є також норми Закону України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року № 393/96 [6], ст. 19 якого встановлені «обов'язки органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, медіа, їх керівників та інших посадових осіб щодо розгляду заяв чи скарг».

Оскільки при зверненні зі скаргою до органів виконавчої влади вищого рівня слід звертатися до законодавства про звернення громадян, доцільно було б доповнити ст. 10 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» після слів «вищого рівня» словами «відповідно до законодавства про звернення громадян».

На теперішній час найбільш повно врегульовано порядок звернення зі скаргою на рішення органів Пенсійного фонду України. Відповідні норми закріплені у ст. 105 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09 липня 2003 року № 1058-IV, Порядку розгляду скарг на рішення органів Пенсійного фонду України щодо пенсійного забезпечення затвердженому постановою правління Пенсійного фонду України від 12 жовтня 2007 року № 18-6. Цими актами передбачено звернення зі скаргою відповідно до законодавства про звернення громадян, а також у судовому порядку.

Вагоме місце у системі органів, які здійснюють захист прав у сфері соціального забезпечення, займає суд. У судовому порядку захист прав у сфері соціального забезпечення здійснюється в більшості випадків адміністративними судами відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року № 2747-IV.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV (в редакції Закону № 2620-IX від 21.09.2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
2. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73.
3. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 № 1768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 290.
4. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

Ключові слова: соціальне забезпечення, права у сфері соціального забезпечення, органи, що здійснюють захист прав, законодавство України.

Key words: social security, rights in the field of social security, bodies carrying out the protection of rights, legislation of Ukraine.

Корнілова Олеся Володимирівна, Калмикова Наталія Юрійівна	
Поняття та ознаки людського капіталу	432
Примаченко Іван Федорович	
Джерела відновлення зруйнованого економічного потенціалу України в повоєнний період	434
Лешанич Світлана Євгеніївна	
Підприємство в умовах європейського вибору та війни в Україні	436

СЕКЦІЯ 10

ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна	
Щодо законодавчого визначення понять колективної угоди та колективного договору	440
Yaroshenko Oleg	
The role of trade unions in resolving labour disputes	443
Вавженчук Сергій Ярославович	
До питання про ефективність способів захисту трудових прав	446
Вишновецька Світлана Василівна	
Європейські орієнтири розвитку науки трудового права у викликах сьогодення	449
Lagutina Iryna	
Right to strike and collective bargaining	452
Мельник Костянтин Юрійович	
До проблеми централізованого правового регулювання трудова і пов'язаних з ними відносин	454
Пижова Марина Олександрівна	
Щодо питання застосування гіг-контрактів	457
Бориченко Катерина Валеріївна	
Гарантії прав працівників при призупиненні дії трудова угоди	460
Краснов Єгор Володимирович	
Система органів із захисту прав у сфері соціального забезпечення	464
Гудзь Анна Олександрівна	
Суб'єкти правовідносин із недержавного пенсійного забезпечення	467
Пожарова Оксана Вікторівна	
Законодавче забезпечення праці домашніх працівників: сучасний стан	470
Потопахіна Ольга Миколаївна	
Поняття та зміст трудового договору з нефіксованим робочим часом	472